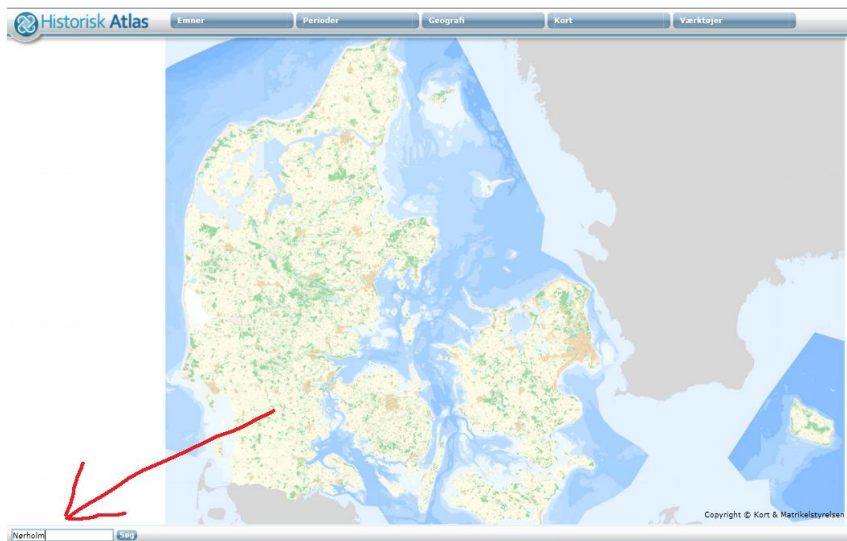

Lærer- og elev-vejledning til brug af Historisk Atlas i forbindelse med Stavnsbåndet – Nørholm

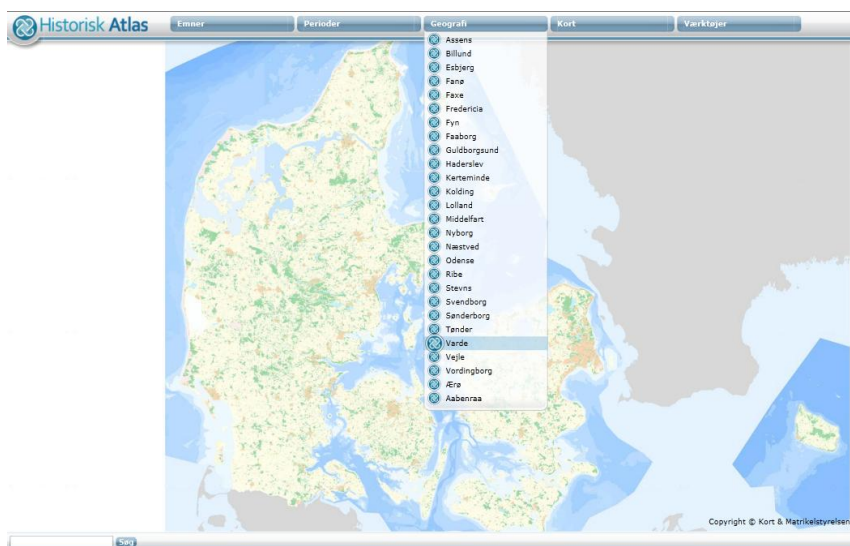
Åbn <http://historiskatlas.dk/>

Søgefeltet er nederst i venstre hjørne.

Skriv 'Nørholm'.

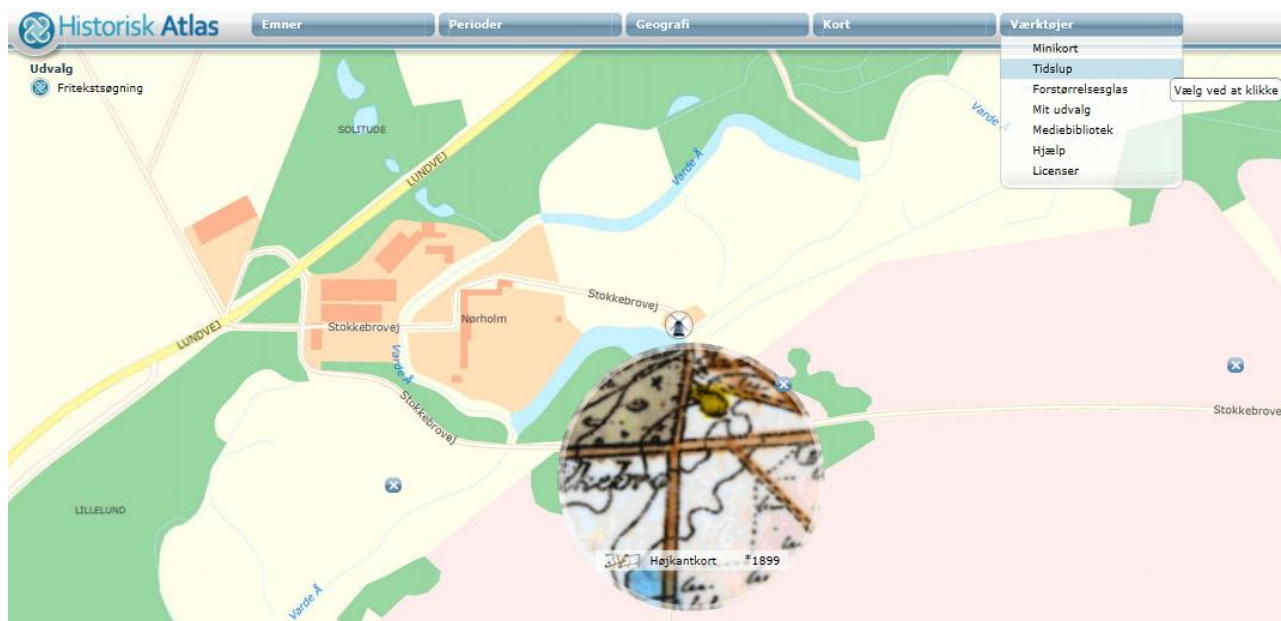
Gå ind i fanen 'Geografi'. Tryk på Varde, så bliver de historiske steder i området 'tændt'. En masse cirkler med forskellig signatur ses nu omkring Nørholm. Start evt. med at zoome lidt ud (scroll-knappen eller nederst i skærmens højre hjørne).

Klik på en cirkel. Oplysningerne er delt i faneblade – den uddybende tekst ligger efter første fane. Du kan også finde litteraturhenvisninger og bestille bøgerne direkte herfra til dit bibliotek.

Tidslup

Gå ind i fanen 'værktøjer'. Tænd 'tidslup'. Nu vises et kort fra ca. 1880-1900 i 'luppen'. Du kan flytte luppen med musen.

NB: Du kan ændre kortvisning til luftfotos og forskellige kort, også i luppen. Klik på kort (eller tekst i luppen).

Med tidsluppen kan du se, hvordan landskabet forandrer sig.

Prøv at:

Se efter gamle vejforløb på Nørholm Hede.

Zoom ud, og se, hvor stort område, heden (lyserød signatur) har dækket i Nørholms omegn.

Find Karlsgårde Sø mellem Nørholm og Varde. Hvad var der her, før søen blev skabt, fordi Karlsgårdeværket skulle have en opstemning af vand til at drive turbinerne?

Opgaver

Fæstegården

Find 'Fæstegård til Nørholm' i Skonager. Hvilke pligter havde Chr. Nielsen som fæstebonde? Hvor skulle han udføre fæstearbejdet?

Udflytning

Find 'Fæstegård til Nørholm' i Skonager. Hvad betyder det at gården bliver 'udskiftet'? Hvornår blev Chr. Niensens gård udskiftet? Hvor flyttede familien hen? Kan du finde adressen (søg på googlemaps)? Prøv nu at finde stedet på kortet i historiskatlas.dk. Det kan være lettere at sammenligne på kortene, hvis du slår luftfotos til. Kan du finde vejen mellem den nye gård og den gamle landsby? Findes den vej stadig i dag?

Lunderup

A.C. Theilmann ejede foruden Nørholm også hovedgården Lunderup mellem Sig og Varde. Kan du finde Lunderup på Historisk Atlas? Ligner den Nørholm? Beskriv hvordan.

Mursten

Godsejeren på Nørholm skulle bruge mange mursten til sit gods – ligesom der blev brugt mange mursten til de gårde, der blev repareret og udflyttet. Hvor fik man murstenene fra? Find 'Teglgrave til Nørholm'. Brug tidsluppen / kortet fra 1900. Hvad står der ved teglgravene på det gamle kort? Kan du finde andre stednavne med teglgårde/teglader i området (tip: kig syd for Horne langs 'Gl. Landevej')?

Brændsel – en nødvendig ting!

Når man skal brænde mursten, skal man bruge en masse tørv – dels til at fyre med, dels til at isolere ovnen med. Hvor er der gravet tørv omkring Nørholm gods? Hvordan ser tørvegraven ud i dag?

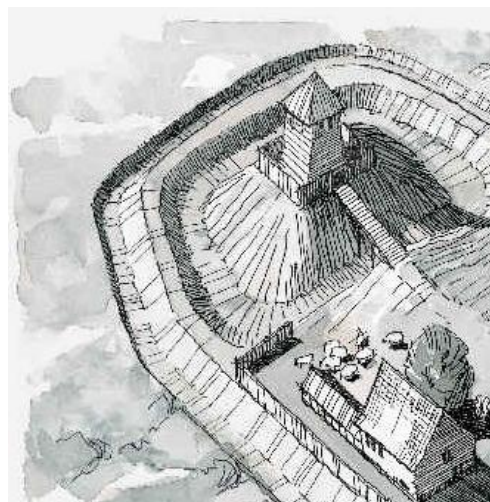
Det første Nørholm

Mange herregårde opstod i middelalderen, mellem år 1100 og 1200. Dengang lå der en befæstet gård på et voldsted ved Knubholm syd for Nørholm, og et ved Yderik vest for Nørholm. Kan du finde stederne?

Det første, vi kender til Nørholm, er fra år 1395. Dengang lå Nørholm på et voldsted, et andet sted på godsets jorder. Det nuværende Nørholm er fra ca. 1600. Kan du se voldgraven omkring huset?

Nørholm Hede

Find 'Nørholm Hede'. Kan du finde ud af, om der har været marker her, før der var hede? Kan du se veje på kortet, der i dag er usynlige?

Gravhøje på Nørholm Hede

Find 'gravhøj på Nørholm Hede'. Hvornår er gravhøjene bygget? Hvad blev de bygget af? Hvor mange gravhøje kan du se på kortet fra 1900 med tidsluppen?

Møller under Nørholm

De bønder, der tilhørte Nørholm, fik malet deres korn på godsets møller. Der var både møller tæt på selve Nørholm og længere ude på godsets jorde. Kan du finde en mølle ved Nørholm? Var det en vand- eller vindmølle? Kan du finde en mølle nord for Lunderup (som var en stor gård under Nørholm) ? Var det en vand- eller vindmølle?